

Мельничук І. С., студентка,
Навчально-науковий Юридичний інститут,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Пильгун Н. В., к.ю.н., доцент

СТАНОВЛЕННЯ ПОВІТРЯНОГО ПРАВА УКРАЇНИ

Тривалий час історичне формування повітряного права в Україні не мало самостійного характеру, а було представлено правовою доктриною і практикою розвитку повітряного законодавства СРСР. І тільки за часів державної незалежності України спостерігається бурхливий розвиток повітряного законодавства. Враховуючи, що повітряне право як міжнародне, так й внутрішньодержавне, мають вже свою історію, необхідно зазначити, що розвиток повітряного права в країнах світу відбувався разом з появою цивільної авіації та потребами у використанні повітряного простору. З прийняттям у 1993 р. Повітряного кодексу України розпочинається інтенсивний розвиток повітряного права незалежної України. У 2009 р. було підготовлено і подано до Верховної Ради України вже новий проект Повітряного кодексу України, а у 2011 р. прийняли останній Повітряний кодекс. Концепція нового Повітряного кодексу України (2011 р.) орієнтована на максимальне врахування сучасних тенденцій розвитку цивільної авіації, міжнародного права, особливо у частині використання повітряного простору, забезпечення безпеки польотів, охорони навколишнього середовища, захисту цивільної авіації від актів незаконного втручання тощо. Позитивним є те, що в Повітряному кодексі України звернена увага на розширення кола користувачів повітряним простором, зокрема встановлені правила сертифікації «для малої авіації» – планерів, дельтапланів, надлегких літальних апаратів і т.п. Із швидким розвитком авіації та використанням державами повітряного простору у цивільних та воєнних цілях проблема правової регламентації відносин, пов'язаних із використанням цього простору, стала нагальним питанням практики. З огляду на це, постало питання про суверенітет держави над своїм повітряним простором. Так, Україні, як суб'єкту міжнародного права, належить повний і виключний суверенітет на повітряний простір в її територіальних межах. Цікавим фактом є те, що дія повітряного права України поширюється на всіх користувачів повітряного простору України в частині, що їх стосується, як на території України, так і за її межами, якщо закони країни перебування користувача не передбачають іншого.

Особливого значення в сучасних умовах набуває включення до Повітряного кодексу норм суміжних галузей права, що також регулюють

діяльність цивільної авіації. Так, до Повітряного кодексу 2011 р. включена ст. 47 – «Охорона навколишнього середовища». Такий підхід уявляється цілком логічним, бо в сучасних умовах авіаційна діяльність, в тому числі й цивільної авіації, тісно пов'язана з проблемами екології та екологічного права. Як бачимо, закладена концепція в Повітряний кодекс України вносить значний внесок у визнання повітряного права як галузі права, що складається з основних та міжгалузевих інститутів, надаючи повітряному праву комплексного характеру. Не викликає сумніву, що галузі національного права України з часів здобуття національної незалежності перебувають у постійній динаміці. У сучасній теорії повітряне право в широкому розумінні розглядається як сукупність норм, що регулюють відносини, які виникають у зв'язку з використанням повітряного простору.

Використання повітряного простору України в рамках правового регулювання передбачає такий вид діяльності, в процесі якої відбувається переміщення у повітряному просторі повітряних суден, ракет та інших матеріальних об'єктів. Користувачами повітряного простору визнаються громадяни та юридичні особи, що наділені у встановленому порядку правом на здійснення діяльності щодо використання повітряного простору [3, с. 48].

Предметом повітряного права України виступають лише такі суспільні відносини, що виникають у зв'язку із безпосередньою діяльністю авіації по використанню повітряного простору. Зокрема, нормами повітряного права регулюються відносини, що виникають у зв'язку із виконанням польотів у повітряному просторі, вимогами до екіпажів та повітряних суден цивільної авіації, тощо. В Повітряному кодексі України (2011 р.) визначено регулювання польотів повітряних суден, що входять до складу Збройних Сил України.

Юридичною основою правового регулювання правовідносин у сфері цивільної авіації є правові норми, що містяться в Конституції України, законах та підзаконних актах. При такому підході норми повітряного права можна розглядати, по-перше, як самостійну систему, що має свої специфічні галузеві та міжгалузеві інститути; по-друге, як сукупність норм іншої галузі права. Щодо останнього підходу, то слід зауважити, що сучасне повітряне право України покликано визначати правові основи функціонування у нових умовах не тільки цивільної авіатранспортної системи, а й усієї системи юридичних норм щодо використання повітряного простору країни. Це прямо пов'язано із підтримкою складових національної безпеки: політичної, економічної, соціальної, екологічної, а також добробуту громадян країни. У цьому розумінні зведення змісту повітряного права тільки до підгалузі або правового інституту транспортного права не розкриває його місця і ролі у системі

права України [2, с. 36].

Як висновок можна стверджувати, що повітряне право – це сукупність норм права, якими регулюються відносини у сфері використання повітряного простору та діяльності авіації. Основу цього права становлять норми, закріплені в Повітряному кодексі України. У загальному вигляді поняття повітряного права України являє собою систему правових норм, що регулюють суспільні відносини у сфері охорони і використання повітряного простору держави.

Література

1. Повітряний кодекс України від 19 травня 2011 р. № 3393-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 48-49. – Ст. 536.
2. Скакун О. Ф. Теорія права і держави: підруч. / О. Ф. Скакун ; Харк. нац. ун-т внутр. справ. – К.: Правова єдність, 2011. – 524 с.
3. Повітряне право України: навч. посіб. / за заг. ред. В. В. Костицького. – Дрогобич: Коло, 2011. – 552 с.

УДК 347.82(447)(043.2)

Мірошніченко В. Р., студент,
Навчально-науковий інститут Аеронавігації,
Національний авіаційний університет, м. Київ
Науковий керівник: Макеєва О. М., к.ю.н.

СТАНОВЛЕННЯ НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЇ ОСНОВИ БЕЗПІЛОТНИХ ЛІТАЛЬНИХ АПАРАТІВ

Проблема становлення законодавства щодо безпілотних літальних апаратів (БПЛА) та визначення їх правового статусу стає все актуальнішою у зв'язку із зростанням їх кількості. Використання безпілотних літальних апаратів, як і будь-який вид діяльності, що може бути потенційно небезпечним, вочевидь, повинно мати певні юридичні підстави. Сьогодні не лише в Україні, а й в інших країнах законодавче регулювання діяльності, пов'язаної із застосуванням БПЛА, знаходиться на етапі становлення.

У Повітряному кодексі України визначається, що безпілотне повітряне судно – повітряне судно, призначене для виконання польоту без пілота на борту, керування польотом якого і контроль за яким здійснюються за допомогою спеціальної станції керування, що розташована поза повітряним судном [1].

Серед користувачів повітряного простору Повітряний кодекс України вперше врегульовує рух безпілотних літальних апаратів (БПЛА), сфера використання яких постійно збільшується. За останні роки задачі, що